

A „Bak János” Művelődési Házban kapott helyet az országos hírre szert tett népművészeti gyűjtemény, amelyet a Mezőkomáromban élő *id. Kálmán Gyula* faragó, a Népművészet mestere hozott létre. Saját munkáiért egy-egy alkotást kért cserébe népművésztszár-saitól. Rövid idő alatt több mint száz faragás, hímzés, kerámia, bőrdíszmű gyűlt össze az ország minden tájáról, olyan nagy mesterek munkái láthatók itt, mint a karcagi *Kántor Sándoré*, *Tóth Mihály* felsősegesi pásztorfaragóé, a nádudvari Fazekas-dinasztia több tagjáé, valamint a világhírű kalocsai és sárközi hímző-szövőasszonyoké.

Mezőkomárom alsó faluvégén levő temetőben nyugszik *Carabelli János*, 1848/49-es honvéd tüzérőrnagy, a Vécsey-hadtest, majd a Dessewffy-hadtest tüzérparancsnoka. Ő idősebb korában telepedett le a faluban. Tragikus körülmények között halt meg: 1877. december 7-én szállásadója – azt gondolván, hogy pénzt és ékszereket rejteget – meggyilkolta az akkor 60 éves őrnagyot. *Carabelli János* emlékét is kegyelettel őrzik a helybeliek. A forradalom ünnepén fáklyás felvonuláson méltatják érdemeit a KISZ-tagok, az úttörők pedig példás rendben tartják sírját.

Korántsem teljes még a sor! Néhány év múlva – 1985-ben fognak emléktáblát emelni (tanácsülési határozat alapján) *dr. Varga Ferenc*nek (1835–1898), Mezőkomárom szülöttjének, aki a magyar állatorvosi sebeszet első professzora volt. Az értékes Entz-dokumentumok (Ferencé és Gézaié) pedig egy majdan kialakítandó emlékszóban nyernék méltó elhelyezést. *Id. Kálmán Gyula* faragó – noha már nyugdíjas – se tette még le a vésőt: szebbnél szebb darabok kerülnek ki műhelyéből, melyekből – ismerve faluja iránti rajongását – bizonyára számos példány a népművészeti gyűjteményt fogja gazdagítani.

Ifj. Kálmán Gyula

Gyermekkorom köszönésformái Bernecebarátiban

Közösségi társadalmunkban közel vannak-e egymáshoz az emberek? A mai köszönésformák vizsgálata önmagában erre természetesen nem adhat választ, de valamit feltétlenül jelez, és ez a „jelzés” bizony kedvezőtlen. Napjaink emberei lassan-lassan leszoknak a köszönésről. Korszerű lakóházaink szürke betonhasábjainak összkomfortos kockáiban egy-egy falunyi ember is megfér néhol, de jó, ha ebből három-négy család ismeri egymást, és még külön szerencse is, ha ezek ismeretsége nem abból született, hogy a közeli összefüggés okozta bosszúságok miatt veszekedni szoktak. De ezúttal legyen szerencsénk, és tétélezzen fel, hogy egy-egy nagy lakótelepen azért három-négy család köszönti egymást.

Azt már észre sem vesszük, hogy a nagyobb munkaerőt foglalkoztató üzemekben, vállalatokban, intézményekben csupa „ismeretlen” ember kerülgeti szóltanul egymást akár évtizedeken át is. Az üzletekről és hivatalokról ne is beszéljünk. De arról talán mégis beszélni kellene, hogy már iskoláinkban is agyondicsért fehérholló az olyan gyerek, aki saját tanárának és igazgatójának néha köszön. Az alsó tagozatos tanító néniknek még szorgalmasan köszönnek a kicsik, de a felnőtt társadalom példáin „megokosodott” felső tagozatos vagy középiskolás már olyan szinten képes oktatóit semmibe venni, mint a mai egyetemisták nagy többsége.

Dehát nemcsak Pestből áll a világ, még a mi kicsiny magyar világunk sem. Mielőtt azonban túlságosan megvigasztalnánk magunkat, rá kell jönnünk, hogy már a magyar falu sem a régi. Igaz, fontos és helyes is az a célkitűzés, hogy el kell tüntetnünk a falu és a város közötti különbségeket. A falvak városiasodása világlejenség, ez a fejlődés útja! De az is valószínű, hogy az ugyancsak világméretű elidegenedés is urbanizációs betegség. Az pedig kétségtelenül baj, hogy falvaink sokkal lassabban érik el a városi szintet a technikai- és

kulturálódási adottságokban, mint az egyre általánosabb nemköszönésben, és az így is kifejeződő elidegenedésben.

Természetesen minden változik, tehát a köszönésformák is. Ezek változása általában igen lassú, de a nagy történelmi és társadalmi sorsfordulók időszakában a köszönésmódok is gyorsan átalakulhatnak. Az utóbbi három-négy évtizedben a magyar falu ilyen szempontból is megváltozott. Ez a változás azonban nem egyértelműen jó.

Különbösen is érdemes megvizsgálni és megörökíteni a letűnt világ köszönésformáit, hiszen azok is vallanak az elmúlt korok történelmi és társadalmi arculatáról, és így segíthetik a néprajz, a nyelvtudomány, a szociológia és más tudományágak kutatóit.

Szülőfalum a Börzsöny egyik eldugott községe, *Bernecebaráti*. Az itt élő nép – a palócok közismert hagyománytisztelőének megfelelően – még hűségesen őrizte a több évszázados köszönésformákat a harmincas évek közepén. Köszönési módjában nem tért el a környező Ipoly menti községektől, természetesen a határon túli falvakétól sem.

Gyermekkorom köszönésformáit befolyásolta az a rangsor is, amelyet a község szigorúan számontartott. A harmincas években így rangsorolta a nép Bernecebaráti lakóit:

1. *A grófnő családja*. Nem illenek bele sem a mai, sem a régi „hivatalos” kategóriákba. A grófnő családfáját Szent Lászlóig, sőt egy görög császárhoig vezette vissza, de polgári házasságot kötött. Egy kiváló fiatal orvoshoz – az első olympia egyik híres győzteséhez – ment férjhez. Kitagadták, de Erzsébet királyné közbenjárására mégiscsak épült egy kastély a volt udvarhölgynek, és Ferenc József által nemessé tett derék férjének, aki a község ingyen orvosaként még engem is kezel. Korábban – Trianon előtt – a Hont megyei levéltár vezetőjeként is igen hasznos munkát végzett az Ipolysági Levéltárban. Földbirtokuk nem volt, nem tudom miből jótékonykodtak, de azt tudom, hogy az egész falu nagyon tisztelte őket. 2. *A mindenkori pap*. Olyan nem őslakó, akit nem tekintettek „gyűtment”-nek. Mögötte állottak – jóval kisebb tekintéllyel – a *tanítók*. 3. *A földbirtokos család*. Jó pár száz holdjuk volt, de csak béreseik és esetleg aratóik köszöntek nekik, mert ők zsidók voltak a szinkatolikus faluban. 4. *„Jobbágycsaládok”*. Olyan parasztok voltak, akik jól megélték földjükből, és gyakran tartottak napszamosokat, aratóik mindig voltak. 5. *„Jobb” iparosok* és öt *„befogadott” zsidó kereskedőcsalád*: utóbbiak viszonylag népszerűek voltak, és a jobb iparosokkal együtt eléggé jó módban éltek, legalábbis a falu szegényeihez viszonyítva. 6. *„Féljobbágyok”*. Pár hold földjükön kínlódtak, élelmük és fogatuk volt, pénzük soha. 7. *Szegényebb iparosok* (szuster, borbély stb.), *Pestre járó munkások* (általában kőművesek és segédmunkásaik). 8. *Erdei munkások*. faragók, ölfavágók, fahúzóok. 9. *Napszamos zsellér népek*. Időnként summásként is járták az országot. 10. *„Gyűtmentek”*. Meglehetősen vegyes kategória. Gyakran cserélődő segédjegyzők, ispánok, szövetkezetesek, vadőrök, éppen csak betelepült iparosok, napszamosok stb. Szóval a „még be nem fogadott” emberek, akiket csak igen ritkán és kevesen köszöntöttek. 11. *„Cselédemberek”*. A helyi „zsidóuraság” és a hercegprimási birtok béresei. 12. *Muzsikuskigányok*. Közülük a legtöbbször rendszeresen „kéregetett” (koldult) a felesége.

Meglehetősen tarka a kép. Pedig a lakosság nagy többsége: a féljobbágytól a cigányokig testvér volt a szegénységben, néhány kivétel csupán a 10. kategóriában akadt (jöttmentek).

Az ősi köszönésformák viszonylagos megmerevedése azzal is magyarázható, hogy a falu lakóinak mintegy 70%-a nemigen mozgult ki a községből. A rendszeresen vagy időszakosan távollevők (erdei, ipari és mezőgazdasági munkások) is mindig a helyi szokásoknak megfelelően köszöntek, legalábbis odahaza. Ám a köszönésmódok szempontjából még lényegesebb az az egységessítő tény, hogy néhány izraelita család kivételével mindenki katolikus volt.

Egyébként a fenti rangsorolás kategóriáinak rögzítése nemcsak a köszönésformák jobb megértését teszi lehetővé, hanem arra is jó, hogy megismerhessük, hogyan nézte és látta a nép saját faluközösségét.

Ki kinek köszönt?

A községben kitapinthatóan élt a korábban leírt rangsorolás. A párválasztásoknál szinte vezérelvül szolgált, bár nem volt áthághatatlan. A rangsor bizonyos mértékig befolyásolta és bonyolította a köszönésformákat is, noha nem volt meghatározó erejű.

A köszönés világos és könnyen betartható alapelve ez volt: „Köszönj az öregebbeknek!” Egészen természetes volt tehát, hogy a rangos fiatal „jobbágygazda” előre köszönt saját öreg napszámosának, vagy például: az „elsőgazda” fiatal asszonya köteles volt köszönni az öreg fahúzó (a legalacsonyabb rangú erdei munkás) feleségének. Nagyon alázatos ember volt az, aki öreg letére előre köszöntötte a „rangosabb” fiatalt, és ő is csak akkor tette, ha az átlagosnál jóval nagyobb volt a függősége.

Ha nagyjából azonos korú, de más nemű emberek találkoztak, akkor a nő köszönt a férfinak.

A rangorból („a falusi protokollból”) adódó kivételek a következők voltak: A grófnő családjának, a papnak, a tanítóknak mindenki előre köszönt. A cselédeknek és a cigányoknak viszont egyáltalán nem köszöntek, és természetesnek tartották, hogy ők sem igen köszönnék a „falunak”. A muzsikus cigányember esete azért kissé más volt, ő, aki a falusiak „lagziját kimuzsikálta” – valamiféle bizalmaskodó fordított pátriarkalizmussal – a legtekintélyesebb gazdához is úgy szólt, mintha ő lenne a pátriarka. Fináncnak, jegyzőnek, orvosnak, végrehajtónak, erdésznek, csendőrnek – az állam személyesen nem ismert képviselőinek – nem köszönt az, aki valahogy elkerülhette őket. A községi „szolgákat” (csőszök, pásztorok, kisbírók) kicsit lekezelő kedvességgel mindenki üdvözölte. Az úgynevezett jöttmenteket nemigen köszöntötték még a fiatalok sem. A faluba látogató teljesen idegen embert már inkább, sokszor még a „fölv” megsértésével is. Egyszer meg is kérdeztem nagyapámat, a hősök emlékműve megfaragóját, hogy ő, a tekintélyes öregember, akinek mindenki előre köszön, miért köszönti a nálánál sokkal fiatalabb „vidéki embert”. Ime a válasza: „Ejnye! Hát, mit gondolna a falunkról? Hazamegy és elmondja, hogy Bernecén még köszönni sem tudnak.”

A gyerekek elvben mindenkit köszöntöttek, de gyakorlatban ők sem köszöntek annak, akihez szüleik nem szóltak. Egymás üdvözlésére pedig nem is volt szavuk, de azért „szóltak” egymáshoz, így voltak a nagylányok is. A legények már inkább köszöntötték egymást, a lányokhoz azonban ők is csak „szóltak”. Az együttlakók és a közeli szomszédok is leggyakrabban azzal helyettesítették a formális köszöntést, hogy „szóltak” egymáshoz. Erre azonban mindenkinek nagyon ügyelnie kellett, mert csúnyán megszólták azt, aki szóltalanul megy el a másik mellett: „Olyan, mint az ökör, csak leszegi a fejét, és úgy megy el az ember mellett.” Az ilyen embert „megvetette a falu”.

Összefoglalva: A harmincas években a falu többsége (90%) következetesen köszönt egymásnak. A rang és vagyon szerinti előreköszönés csak igen ritkán érvényesült. A fiatalabb köszönt előre.

Hogyan köszöntek?

Köszönésnek azokat a kifejezésformákat nevezzük, amelyekkel az emberek üdvözlik egymást találkozáskor, illetve elváláskor. Ez rendszerint szóval történik, de kifejezhető udvarias mozdulattal, cselekedettel is (pl.: meghajlás, kézfogás, kalapemelés, csók stb.).

A köszönést kifejező cselekedetek közül a kézfogás volt a legáltalánosabb. De csak a felnőtt férfiak „kezelték” egymással, nőkkel sohasem. (A szerelmesek négy szemközti

kézfogása más jellegű.) Nem ismertek olyan illemszabályt, amely szerint az idősebb vagy rangosabb nyújt előre kezét. A kézfogás önmagában csak ritkán helyettesítette a szóval való köszönést, leginkább olyankor, amikor nem illet szólni: templomban, temetésen stb.

A kalapemelés tudományát falunk nem tanulta meg. Mutatóujjukat ugyan a kalapjuk vagy sapkájuk széléhez „bökték”, ez távolabbról esetleg helyettesíthette is a szóval való köszönést. Ha a falubeliek néha levették kalapjukat, például urakkal, oltári szentséget vivő pappal, körmenettel találkozva, akkor bizony esetenül szorongatták a kezükben. „*A kalapnak a fejen van a helye!*” – így tartották. A vőlegénynek a lakodalmában egyenesen tilos volt levennie, még a vacsoránál is ott díszelgett fején a bokrétás „vőlegénykalap”.

Meghajlással, kézcsókkal és a szokványos kopogással nem találkoztam. Csakis hivatalos helyeken kényszerültek az „úri szokás”-nak tartott kopogtatásra, és ott elég esetenül csinálták. Pedig a lányos házhoz udvarlásra érkező legény parádés ritmusú egyéni hívójelet kopogtatott ki szeretője ajtaján. De ez a párhívogató üdvözlés másfajta szertartás volt.

Mindenesetre általánosabb és fontosabb volt a köszön igével kifejezett cselekvések elsődleges értelemben való használata, azaz a szóval való köszönés. A szóval való köszönés leírása már bonyolultabb. Nemcsak azt kell megfigyelni, hogy ki köszön kinek, hanem azt is, hogy mikor és hol.

A legelterjedtebb köszönés a sok évszázados keresztény feudalizmus vallásos köszönésformája volt. A férfiak általában így köszöntek: „*Adjon Isten jó reggelt!*” (napot, estét). Vagy csak így röviden: „*Adjon Isten!*” Ugyanezzel fogadták is a köszönést. A gyerekek és a nők mindenkinek így „dicsérték”: „*Dicsértessék a Jézus Krisztus!*”. A szabályos fogadása ez volt: „*Mindörökké. Amen.*” (A grófnőeket és a papot a legtöbb férfi is Dicsértéssel köszöntötte.) A lerövidített „*Dicsértessék!*” – „*Mindörökké.*” – alak azért gyakoribb volt.

A faluban élő „úriasan járó” emberek – a polgárok – egymást a „*Jó napot!*”-tal köszöntötték. A falusiak is így üdvözölték őket (persze, csak a felnőttek), ha köszöntek nekik. A „*Jó napot!*” a polgárság (a kapitalizmus?) köszönésformája a falusiak szemében még a harmincas években is tele volt ridegséggel, idegenséggel, nem honosodott meg.

A feudalizmus és a polgárság formális köszönési formái mellett létezett, sőt máig is létezik egy harmadik, egy ősbibb, közvetlenebb és emberibb köszönésforma, amelynek gyökereit joggal kereshetjük a pogánykorban. A köszönésnek az a formája ez, amelyre már korábban is hivatkoztam, ahogyan „szólnak” egymáshoz az emberek. Ezek a „szólások” az előbbi háromféle fő formához is kapcsolódhatnak, de önmagukban is köszönésnek számítanak. Egy-egy adott beszédhelyzethez fűződnek, és konkrét kívánságot, érdeklődést fejeznek ki. Nevezük ezeket konkrét köszönési formáknak!

A tisztességes köszönés fogalmába beleértette (és ma is beleérti szülőfalum, s minden bizonnyal az összes magyar falu) a „konkrét köszönési formát”, aki tehát így üdvözöl valakit, így „szól az emberhez” – az köszön. Például: Vasárnap délután van. Sokan kiülnek az utcára, a házak elé, a „fal alá”. Az elhaladó így köszönt rájuk: „*No, kiültetek?*” vagy „*Kiültetek?*” Az öregecskéktől így is hallottam: „*Kiüti keetek?*” (Kiültek kendtek?) Gyakran csak a legöregebbet, a legtekintélyesebbet vagy a legközelebbi rokont szólították meg, például: „*Kiültetek, ángyika?*” Ezzel már az egész népes csoportot is köszöntötték. A kint ülők közül valaki így fogadta „a köszönést”: „*Ki bijott!*” (bizony) „*Mégy lefelé?*” A köszönő erre már nem volt köteles felelni, de mondhatta: „*Hát.*” vagy „*Ehe!*” (igen) vagy „*Mek bijon.*” (megyek bizony).

Érdekes, hogy a konkrét köszönési formákat illetően nem érvényesült mindig „a fiatal köszönjön az öregebbnek elv”. A ház előtt ülőt vagy az udvarban tartózkodót mindig

az elhaladó volt köteles megszólítani. Ha azonban az úton találkoztak és mindkettő haladt, már ismét a fiatalabb köszönt, például így: „*No, Balyog Maris nene, gyön maga is?*” A válasz: „*Gyövek, édesjányom.*” Vagy: „*Hova megy, Joso bátya?*” – „*Mek (megyek) a kocsmába. Hát te?*”

Ha a köszönő tudja, hogy honnan jön az, akit üdvözöl, elég ennyi is: „*No, vótá?*” (voltál). Ha pedig „*terít*” (terhet) fát, tőköt stb. cipelővel találkozik, így szól: „*Nem nehez?*” vagy „*De főpakót!*” (felpakolt).

A határban (mezőn) dolgozókat szintén az elhaladó szokta üdvözölni méghozzá könnyen „*kiénekelhető*” köszöntéssel, például: „*Adjon Isten jó napot, jó munkát!*” S a kötelező jókívánságot még konkrét érdeklődéssel vagy megjegyzéssel is megtoldották, például: „*Végeznek-e mán?*” – „*Nem puha?*” – „*De neki fogtatok! Mingyán meglesztek!*”

A reggel találkozók még frissek a köszönésben, hosszúra nyújtják: „*Aggyon Isten jó reggelt! Egissítetekre az éjszakai nyugodalom! Egissítetekre a früstök!*” Az együttlakók, a közeli barátok és szomszédok azonban legtöbbször csak így szóltak: „*Főkeltetek?*” Néha pedig így: „*Kejjetek, mer mán nem jó a pálinka!*” Ezt így értették: már kihajtott a csordás és a kanász. Napközben sem köszöntek külön szóval a házhoz érkező közelállók, inkább csak érdeklődtek: „*Hogy vattok?*” (vagytok) – „*Mit csináltok?*” Ellenben minden ritkább vendéget így fogadtak: „*Isten hozott. Újj mán le, el ne vidd az álmunk!*” Ha a vendég távozott így búcsúzott: „*Isten veletek!*” – „*Isten álgya!*” (áldja) Este így köszöntek: „*Aggyon Isten jó estét!*” Távozáskor: „*Aggyon Isten jó éjszakát!*” De a gyakori vendégtől ez is elég: „*No, aluggvatok, mer hajnalba kejnyi kő!*” (kelni kell).

Ha nő érkezett a házhoz, a hellyel való kínálás után kenyérral is megkínálták: „*No, szegje (szegjél) egy kis kenyeret!*” Az asztal közepén fehér vászonabrosz alatt ott állt a nagy kerek házikenyér és a kés. Helyet a mindig siető nők ritkán foglalhattak, de a kenyérral való kínálást nem illett visszautasítani, valóban vágtak egy picit szeletet, és azt beszélgetés közben – minden dicséző megjegyzés nélkül – elfogyasztották. A férfiakat pálinkával kellett volna megkínálni, de az nem volt. Esetleg egy kis novabor akadt, azzal „*tisztelték meg*”: „*Igyál egy kis csingert!*” (Sohasem utasították vissza, pedig istentelenül rossz lőre volt.)

A csókkal való üdvözlés ritka és ünnepélyes jelenség volt. De Pesten dolgozó édesapám is azzal búcsúzott tőlünk kéthetenkénti hazalátogatásairól visszatérőben. Ilyenkor meghatódtott kedvességgel megcsókolta édesanyánkat és két kisfiát, és közben ezeket mondotta: „*Isten áldjon benneteket! Vigyázzatok magatokra!*”

Az egymással találkozó gyerekek – a „*Szervusz*”-t és a sokkal későbbben keletkezett „*Szia*”-t nem ismervén – azonnal célirányos beszélgetésbe kezdtek, például: „*Nem gyössz fáé?*” (Nem jössz fáért?) „*Gyöjj fürdenyi!*” (Gyere fürödni!) „*Mit gondósz, hollyan madárt tok?*” (Mit gondolsz, milyen madarat tudok?)

A nagylányok is csak úgy, a gyerekek módján köszöntötték egymást, azaz kezdték el és fejezték be a beszélgetést. Valahogy így: „*Néno, Juliska, de szép ruhicskád van!*” (ruhácskád) „*Ette lipityinkéd is szép cifra.*” (a te blúzod) „*De mek (megyek) mán, mer kikapok édesanyámtó.*”

Az asszonyok a tiszta hegyi pataokban térdig felgyűrt szoknyákban „*mosószéken sukval*” (súlyokkal) mosták a kilúgozott vászonruhákat. Őket mindenki így köszöntötte: „*Nem hideg a víz?*”

Ilyenféleképpen hangzanak a szerencsére még máig is élő köszönésformák magyar falvainkban.

A köszönés nem fogadása durva sértésnek és buta gőgnek számított. A válaszok az éppen elhangzott köszönésformához igazodtak. Természetes volt tehát, hogy a gyerekek Dicsértességét – Mindörökkével fogadta a kedves zsidó boltos is. Noha egyébként éle-

sen és világosan különbséget tett a falu az egymáshoz nem mindenben illő személyeket megillető különböző köszönési formákban.

A lényeg azonban az, hogy a harmincas években a magyar falu lakóinak hatalmas többsége – az éppen adott személyekhez és beszédhelyzetekhez igazodó köszönésformákkal – feltétlenül üdvözölte egymást. A „faluhoz tartozók” egymás köszöntését egyáltalán nem érezték tehernek.

A legelterjedtebb a konkrét kívánságot vagy érdeklődést kifejező köszönési forma volt. Ez a legősibb és legemberibb köszönési mód. Közvetlen, szabadon illeszkedik a beszédhelyzethez, ezért ezerarcú, összes variánsa leírhatatlan. Konkrét emberi kapcsolatok szülik, ezért kedves és meleg. Minél közelebb állanak egymáshoz az emberek, annál inkább „csak szólnak” egymáshoz. Tehát egymás üdvözlésére – befelé – ezzel a konkrét köszönési formával éltek.

A „megszelidített”, megkeresztelt pogány magyarok a feudalizmus évszázadaiban új köszönési formákat is vettek át: a feudális egyháznak kijáró vallásosabb „*Dicsértessék a Jézus Krisztus*”-t és a férfiasabb „*Adjon Isten jó napot!*”-ot. Ezek a megkövesült formák már hivatalosabb kicsengésűek, de elterjedtek, és volt bennük érzelmi töltés is.

A harmadik köszönési forma a polgári államot megillető „*Jó napot kívánok!*” volt. A harmincas években még idegen, külső jelenségnek tűnt, és inkább csak „kifelé” volt használatos. Úgy érezték, hiányzik belőle az őszinteség, ezért rideg és nagyon formális. Kétségkívül a polgári társadalom hűvösen praktikus „jólneveltsége” szülte. A félfudális Magyarország faluja még nem fogadta be, mert úgy érezte, hogy eleve üres formalitással szürkítették.

A jogos idegenkedés ma is arra int, hogy a „*Jó napot kívánok!*” ne váljék rideg és tartalmatlan közhellyé, legyen emberi és őszinte, valójában jókívánságokat fejezzen ki! Másrészt a harmincas évek falujának általános jellegű köszönése figyelmeztessen arra, hogy ma is köszöntsük egymást, mert nem jó dolog a nem köszönésben is megnyilvánuló elidegenedés.

Tóth Imre

